

A pannonhalmi könyvtárban kialakult vis maior helyzetről... és a bogárfertőzés elhárításáról

Az elmúlt hónapokban eddig soha nem tapasztalt válsággal nézett szembe a Pannonhalmi Főapátság. A nemzeti kulturális vagyon és a világörökség jelentős részét őrző könyvtárat bogárfertőzés támadta meg Tudomásunk szerint Magyarországon ilyen méretű, muzeális állományt érintő fertőzésre nem volt eddig példa. A kialakult krízis mielőbbi beavatkozást igényelt. A könyvtárat 2025. június 1-től be kellett zárni a turisták, a látogatók és a kutatók elől.

A Múzeumi Állományvédelmi Bizottságtól és az OSZK-tól a *gyűjtemény állapotára* vonatkozó szakvéleményt kértünk. A Pannon Proteckt Kft. (vezetője Román Árpád) segítségével átvizsgáltuk a *bútorzatot* is – ebben kártevőt nem találtunk, „csak” a könyveket kezdte el pusztítani a közben azonosított ún. *kenyérbogár* (*Stegobium paniceum*). A kár pontosabb felmérésében, valamint a technológia (anoxiás eljárás) kiválasztásában a Hajdu Zsófia Edit vezette Pre-Con Kft. volt a segítségünkre. Mint ismeretes, preventív és még inkább kárelhárító állományvédelmi munkát Magyarországon egyedül ők végeznek.

A szakértő jelentések birtokában a bencés rend mint tulajdonos és a Pannonhalmi Főapátság mint fenntartó elé tártuk a problémát. A Főapátság a könyvtárral kapcsolatban „krízis üzemmódba” kapcsol, felállt a projektért felelő menedzsment (Dejcsics Konrád atya, a Főapátság gyűjteményeiért is felelős kulturális igazgató, Bokros Márk atya, perjel, Mészáros István szolgáltatási igazgató), és külön projektfelelőst munkához (Molnár Andrea, a projektiroda vezetője) neveztek ki. A szakmai egyeztetéseken Ásványi Ilona, a könyvtár igazgatója is részt vett.

A menedzsmentnek a Főapátsággal, a bencés renddel mint tulajdonossal együttműködve kiemelt feladata lett a forrásteremtés. Szinte azonnal segítségünkre sietett a Miniszterelnökség, a Kulturális és Innovációs Minisztérium és az Energiaügyi Minisztérium. A forrásteremtésben jelentős szerepe volt a fundraisinget vivő munkatársaknak (Dejcsics Konrád atya, Nyíróné Kardos Anna). A kommunikációért felelős vezetők (Kormos Gyula és Dinya Beáta) megkezdték annak előkészítését, hogy miként dokumentáljuk és tárjuk a szélesebb közönség elé ezt a vis maior helyzetet. Elkészült egy honlap, melyen tájékoztattuk a közvéleményt a könyvtárban folyó munkáról. A 2025. május 22-én tartott sajtótájékoztatón bejelentettük a könyvtár hét hónapos zárva tartását. Ezután az együttérző levelek és telefonhívások mellett pénzbeli támogatásokat, a technológiára vonatkozó felajánlásokat kaptunk – voltak, akik a munkaerejükkel is készek voltak segíteni bennünket.

A feladat kettős volt: egyrészt a *bogárfertőzés elhárítása*, másrészt az *állományvédelmet biztosító „gépészet” kiépítése*.

A bogárfertőzés elhárításával kapcsolatban járulékos munkaként merült fel a polcok (2200 m) és a galériában a fa padlózat fertőtlenítése (Pannon Protectt Kft. – vezetője Román Árpád), javítása (PannonFa 2002 Bt. – vezetője Gyimesi László). Szükséges volt a gyűjtemény egy részének mozgatása az emeletről (M-PaKK Bt. – vezető: Maurer Péter). Mind e közben többszöri, minden sarkot, a legfelsőbb polcokat is érintő takarítást végeztek munkatársaink, s végül a könyvespolcok rácsos ajtóit is javították (Főapátság munkatársai).

A Pre-Con a 2025. június 9-én kezdte el a munka első fázisát, a könyvek (mintegy 100.000 kötet) ládába helyezését (3000 láda) és becsomagolását speciális fóliába. 8-16 ember napi 8 órában végezte ezt a munkát. A 151 csomagban (bálákban) oxigénmentes környezetet alakítottak ki, ebben 6 hétig kellett tartani a könyveket. Ez a munka a vállalt ütemben augusztusig folyt.

Július 3-án ismét sajtótájékoztatót tartottunk. A fogadóépületben megnézhatték a könyvtárteremből leköltöztetett, a *Kert* kulturális évadra készült időszaki kiállítást, valamint a könyvtár és levéltár kincseit bemutató kiállítási nemesmásolatokat és molinókat. Rollupokon információkat osztottunk meg a könyvtárban kialakult helyzetről is. Bemutattuk a foglalkoztatósarkot is, ahol *Legyél te is könyvmentő!* címmel játékra hívtuk a gyerekeket.

Augusztusban megtörtént a polcok fertőtlenítése és javítása – az e munkákat végző cégek is tartották a határidőket. Szeptember 1-jén a Pre-Con munkatársai, akikhez restaurátorok is csatlakoztak, elkezdték a csomagok kibontását – minden egyes kötetet kézbe véve mikroszálas kendővel és porszívóval megtisztították és a helyére raktak. Nagy örömünkre a bogarak elpusztultak!

Amikor egy-egy polc elkészült, fóliával fedték le, hogy a takarítás közbeni portól megvédjék a megtisztított könyveket. Ez a munka is megfelelő ütemben haladt, december elejére befejeződött.

A visszarendezés során feljegyzéseket készítettek az egyes kötetek állapotáról. Öröm, hogy egyetlen kötet sem semmisült meg teljesen. Ezeknek az adatoknak az összesítése még folyamatban van. Az adatok birtokában egy térkép is készül a teremkönyvtár egyes részeinek fertőzöttségéről.

A folytatásban a Főapátság munkatársai megjavították a könyvszekrények és polcok rácsos ajtóit. Az informatikusok kiépítettek egy olyan rendszert, melynek segítségével lehetségessé vált a hőmérséklet és a páratartalom számítógépes monitorozása a nagyteremben. Karácsonyra sikerült visszaállítani a teremkönyvtár enteriőrjét: helyére kerültek a különböző tárlók, a földgömb, a kordonok stb.

Az első ütem – a rovarfertőzés elhárítása – közben elkezdődött a preventív állományvédelmet biztosító gépészet megterveztetése és engedélyeztetése.

Az első ütem zárására, a könyvtár ünnepélyes átadására a Magyar Kultúra Napja hetében, január 20-án került sor.

ÁSVÁNYI ILONA
Pannonhalmi
Főapátsági Könyvtár